

ÖZEL ORTAOKUL SINIFLARINDA KARŞILAŞILAN İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

(Araştırma Makalesi)

Bahri AYDIN^(*), Burcu AĞCA KARAKAYA^(**)

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre özel ortaokul sınıflarında karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğunu, nedenlerini ve öğretmenlerin hangi tepkileri gösterdiklerini belirlemektir. Araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırmaya bir özel öğretim kurumuna ait ortaokulun iki şubesinde görev yapan 24 öğretmen ve 235 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen ve öğrencilere yönelik üçer sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre özel ortaokul sınıflarında; sınıf kurallarına uyamama, ders dışı işlerle uğraşma, ders konusu dışında soru sorma, derse dikkati verememe, görevden kaçınma, sözlü atışma, saygısız davranma, gereksiz espri yapma, dersi kaynatma, bağırma, argo kelimeler kullanma, arkadaşlarıyla dalga geçme, dersi dinlememe, dikkat dağıtıcı sesler çıkarma gibi istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktadır. İstenmeyen davranışların nedenleri; öğrenciden kaynaklanan nedenler (ergenlik döneminin özellikleri, kurallara uymada sorun yaşama, başarısızlığı gizleme girişimi, dikkat çekme isteği, güçlü hissetme arzusu, kendini komik göstermek için, eğlenmek için, öğretmeni ve arkadaşlarını sinirlendirmek için, ders işlemek istememe, dersi önemsememe), öğretmen kaynaklı nedenler (dersi sıkıcı anlatmaları, istenmeyen davranışlara tepki göstermemeleri, konuyu anlatamamaları) ve sistem kaynaklı nedenler (ders süre ve sayılarının fazla olması), aileden kaynaklanan nedenler (ailenin ilgisizliği, yanlış yetiştirme tarzı), okul kaynaklı nedenler (fiziki ortamla ilgili sorunlar), çevre kaynaklı nedenler (çağın getirdiği rahatlık, olumsuz modeller) olarak belirlenmiştir. İstenmeyen davranışlara öğretmenlerin; bireysel görüşme, dersi eğlenceli hale getirme, sınıf kurallarından yararlanma, sorumluluk verme,

^{*}) Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, (e-posta: bahriaydin@ibu.edu.tr)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1720-6334>

^{**}) Doktora öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi ABD, (e-posta: burcuagca2@gmail.com)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7905-0403>

görmezden gelme, beden dilinden yararlanma, kızma, bağırma, uyarma, masaya vurma, tehdit etme, kademeli tepki gösterme, bakışı kullanma, okul yöneticisine gönderme, cezalandırma, yerini değiştirme, dersi eğlenceli hale getirme tepkilerini gösterdikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, Öğretmen, Öğrenci, Disiplin, İstenmeyen Davranış.

Misbehaviors Encountered in Private Secondary School Class

Abstract

The purpose of this research is to determine what misbehaviors are encountered in private secondary school classrooms, their causes and what reactions teachers show according to the opinions of teachers and students. Qualitative method was used in the research. 24 teachers and 235 students working in two branches of a secondary school belonging to a private education institution participated in the research. The research data were obtained by using a semi-structured interview form consisting of 3 questions for teachers and students developed by the researcher. Content analysis was used in the analysis of the data. According to the results of the research, in private secondary school classes; inability to comply with classroom rules, dealing with extracurricular work, asking questions outside the lesson, not paying attention to the lesson, avoiding the task, verbal quarrel, acting disrespectfully, making unnecessary jokes, boiling the lesson, shouting, using slang words, making fun of friends, not listening to the lesson, distraction misbehaviors such as making noises are encountered. Reasons for misbehaviors; reasons originating from the student (features of the adolescence period, having problems in following the rules, attempting to hide failure, desire to attract attention, desire to feel strong, to make oneself funny, to have fun, to annoy the teacher and friends, not wanting to study the lesson, not paying attention to the lesson), teacher-related reasons (teasing the lesson, not reacting to misbehaviors, not being able to explain the subject) and system-related reasons (excessive number of lessons), family-related reasons (indifference of the family, wrong upbringing), school-related reasons (problems with the physical environment), environmental reasons (comfort brought by the age, negative models). misbehaviors of teachers; individual interview, making the lesson fun, benefiting from classroom rules, giving responsibility, ignoring, using body language, getting angry, shouting, warning, hitting the table, threatening, reacting gradually, using the look, sending it to the school administrator, punishing, relocating, It was determined that they showed the reaction of making the lesson fun.

Keywords: Secondary School, Teacher, Student, Discipline, Misbehaviors.

1. Giriş

Öğretmenler, eğitim sistemlerinin en kritik öğelerinden biridir. Ne kadar nitelikli hazırlanmış programlara, son teknolojiye sahip sınıflara, öğrencilerin seviyesine uygun, kaliteli kitaplara, mimari tasarım açısından estetik okullara vb. sahip olursanız olun, eği-

timin kalitesini bir yönüyle sınıfta öğretmenin nitelikleri belirlemektedir. Öğretmenlerin de sınıfta yaptıkları en önemli iş, öğrencilerin öğrenmelerini sağlamaktır. Öğretmenlerin bu önemli görevi yerine getirmesine engel olan faktörlerden biri sınıfta meydana gelen disiplin sorunlarıdır. Disiplin, sınıf yönetiminin alt konularından biridir. Sınıfta disiplin; öğrenme ortamını olumsuz etkileyen ve öğrenmeyi engelleyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen tepkileri (Ünal ve Ada, 2000; Karip, 2003), sınıf içinde kurallar oluşturarak öğrenmeyi kolaylaştırmak ve istenmeyen davranışları en aza indirmek (Erdem, 2012), istenmeyen öğrenci davranışlarına öğretmenin en iyi şekilde tepki göstermesi (Borich 1996) olarak tanımlanmaktadır. İstenmeyen davranış, disiplinin önemli alt kavramlarından biridir. Öğretmenlerin, asıl görevleri olan öğrenmeleri sağlamak için, önlerinde önemli bir engel olan sınıftaki istenmeyen davranışlarla ilgili, istenmeyen davranışın ne olduğu, hangi istenmeyen davranışların meydana geldiğini, ölçütlerini, nedenlerini ve hangi tepkileri göstereceklerini bilmeleri gerekmektedir.

İstenmeyen davranış farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Dreikurs'a göre istenmeyen davranış, öğrenmeyi engelleyen öğrenci davranışlarıdır (Charles, 1996). İlgar (2007)'a göre eğitim amaçlarına ulaşmayı engelleyen ve zorlaştıran her türlü davranış istenmeyen davranıştır.

İstenmeyen davranışlar, hafif, orta ve ağır derecede rahatsız edici davranışlar olarak sınıflandırılabilir. Hafif derecede rahatsız edici davranışlar: konuşma, ayağa kalkma, parmak kaldırmadan konuşma, uyuma, geç kalma, sınıfta yemek yeme. Orta derecede rahatsız edici davranışlar: sınıfı izinsiz terk etme, yalan söyleme, dersi asma, küfür etme, kaba dil kullanma, el-kol hareketi yapma, kavga etme... ağır derecede rahatsız edici davranışlar: okul ve başkalarının eşyalarına zarar verme, hırsızlık, alkol, uyuşturucu madde etkisinde olma, fiziksel saldırıdır (Tofur ve Altıntaş, 2019).

Öğretmenler sınıfta farklı istenmeyen davranışlarla karşılaşabilmektedir. Aydın (2001)'in ilköğretim sekizinci sınıf öğretmeni, öğrenci ve okul müdürleri üzerinde yaptığı araştırmada öğrenciler; kendi aralarında konuşma, yanındaki arkadaşını rahatsız etme, cep telefonu ile oynama, ders dışı işlerle ilgilenme, saygısız ve sorumsuz davranma, kâğıt gönderme, silgi atma, kalemle oynama, sınıfta dolaşma, söz istemeden konuşma, değişik sesler çıkarmayı istenmeyen davranış olarak belirtmişlerdir; Öğretmenlere göre ise istenmeyen davranışlar; derse ilgisizlik, gürültü, birbirine kâğıt, kalem atma, ders dışı işler yapma (ders dışı şeyler yazma...), çalışmama, söz almadan konuşma, arkadaşına müdahale etme, dersi dinlememe, argolu konuşmadır.

İstenmeyen davranışların doğru çözümlenmesinin ön koşullarından biri nedenlerinin bilinmesidir (Aydın, 1998). Sınıfta istenmeyen davranışların meydana gelmesinin farklı nedenleri vardır. Sınıfta istenmeyen davranışlara; öğretmen, öğrenci, aile, okul, çevre, sınıfın fiziksel ortamı, eğitim programı gibi farklı faktörler neden olabilmektedir. İstenmeyen davranışlar okul içi (eğitim ve okul yönetimi, öğretmen, öğrenci) ve okul dışı (aile, çevre ve toplum, örgün eğitim) faktörlerden kaynaklanabilmektedir (Yıldırım ve Aydın, 2019).

Sınıfta öğretmen, istenmeyen davranışların önemli nedenlerinden biridir. İstenmeyen davranışların önemli bir kısmı öğretmenden kaynaklıdır. Aşağılayıcı ve alaycı davranma, kin duyma, öğrenci kayırma, bir durumu gereğinden fazla büyütmeye, öğrencinin sözünü kesme ve onu dinlememe, dersi sıkıcı anlatma, öğrenciyi aktif olarak derse katamayan ve çeşitliliği sağlamayan öğretim stratejisi kullanma, öğrencinin güçlü yönlerini görmezden gelerek başarısızlıkları vurgulama, öğrenci özelliklerini dikkate almadan etkinlik ve görev verme, tutarlı davranmama (Pagliaro'dan aktaran Elma, 2014) gibi öğretmen özellikleri istenmeyen davranışlara yol açabilmektedir. Öğretmenlerin; geçmiş yaşantıları, sınıf yönetiminde aldığı eğitim, kurallar oluşturmaması, yeterli derecede öğrencileri meşgul edememesi, derse hazırlıksız girmesi, ödül ve ceza ile ilgili tutumları, iletişim becerilerindeki yetersizlik sınıftaki istenmeyen davranışlara neden olabilmektedir (Yiğit, 2009). Öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirmeme ve onların davranışına uygun tepki verememe, öğrenci yeteneklerine uygun olmayan istek ya da beklenti içinde olma, öğrencilerin bireysel farklılıklarına yeterince hoşgörülü olmama, istenen davranışlar için model olmama, olumsuz davranışlarda genellikle ceza kullanma öğretmen kaynaklı istenmeyen davranışlardır (Ada, 2003).

Öğrenciler de sınıfta istenmeyen davranışların kaynağı olabilmektedir. Öğrenciler; öğretmen veya arkadaşlarının dikkatini çekme, başarısızlık gerçeğini gizleme girişimi, etkinliklere ilgi eksikliği, bazı dış olayların tahriki, arkadaşlarına misilleme yapma, kolay veya çok zor görevlerden sıkılma, göreve yönelik izlencelerin anlaşılmasından doğan belirsizlik, duyuşsal olarak rahatsız edilmek, gibi nedenlerle istenmeyen davranışlarda bulunabilirler (Montague, 1987). Öğrencinin farklı kişilik yapıları, yetenek ve ilgileri, geçmiş yaşantıları, tutumları, değerleri, inançları istenmeyen davranışlara yol açabilir. Dikkatini vermede güçlük çekme, öğretmene aşırı bağımlı olma, dağınık olma, öğretmene arkadaşlarına olumsuz tutum içinde olma, içine kapanık olma, özbakım becerilerinin gelişmemesi, öğrenmeye güdülenmeme, arkadaş ve öğretmenlere saldırganca bir tutum içinde olma, akademik başarının düşük olması (Akçadağ, 2015), ergenlik döneminin bağımsız başına buyruk olma, eleştirilere öfkeli tepki verme, karşı koyma gibi özellikler sınıfta istenmeyen davranışların öğrenci ile ilgili nedenleri arasında sayılabilir (Akar, 2003). Öğrenci davranışı ile akademik başarı arasında açık bir ilişkinin olduğunu belirtmektedirler. Bu ilişki iki yönlüdür: Dersi kötü olan öğrenciler daha çok istenmeyen davranışlarda bulunurlar ve istenmeyen davranışta bulunan öğrenciler derslerde başarısız olurlar (DiPrete, Myers ve diğerlerinden aktaran Hartzell ve Petrie, 1992).

Çevre, sınıfta meydana gelen istenmeyen davranışların diğer bir nedenidir. Televizyon, bilgisayar, sinema, gazete, dergi, roman... gibi yayımlar şiddet, alkol, sigara gibi zararlı alışkanlıklara neden olabilmekte, öğrenciler film kahramanlarını taklit edebilmektedir (Akçadağ, 2015). Şiddete, kaba kuvvete özendirilen medya öğrenci davranışlarını etkilemektedir. Öğrenciler, film kahramanlarına özenabilmekte, onları model alabilmektedir (Özdemir, 2004). Eğer izlenen filmler olumsuz davranışları içeriyorsa öğrenciler bu davranışları gösterebilmektedir. Bu da onları istenmeyen davranışlara itmektir. Televizyonu çok fazla izleyen çocuklarda; aşırı hareket, okul ödevlerini yapmada isteksizlik,

uyuma güçlüğü, hayal âleminde yaşama, içine kapanıklık gibi problemlerle karşılaştıkları görülmektedir (Küçük Kurt'tan aktaran Taş, 2015). Günümüzde ise daha çok cep telefonlarının öğrencileri sınıfta istenmeyen davranışlara yönlendirdiği söylenebilir.

Okul, istenmeyen davranışlara yol açan diğer bir faktördür. Aşırı kalabalık ortamlar, büyük sınıflar, yöneticilerin yersiz baskıları istenmeyen davranışlara yol açabilir. Oyun ve spor etkinliklerinin olmaması, kasvetli binalar ve zeminler, öğrencilerin akademik, sportif ve akademik olmayan diğer başarıların sergilenememesi, yetersiz havalandırma ve ısıtma sistemleri, öğretmenler odasının ufaklığı, pek az öğretim kaynağı... gibi fiziksel koşullar okul kaynaklı disiplin sorunlarının nedenleri arasındadır (Humphreys, 1999).

Sınıftaki istenmeyen davranışlar aileden de kaynaklanabilmektedir. Ailelerin, çocuklarına karşı olumsuz tutum ve davranış içinde olmaları, çocukların eğitimine karşı ilgisizliği (Aksoy, 2000), yanlış ve tutarsız ödül-ceza yaklaşımını uygulamaları, çocuklarının yaşına uygun sorumluluk vermemeleri, duygusal ihtiyaçlarını yeterli düzeyde gidere-memesi (Arıca, 2005), mükemmeliyetçi olmaları, kendi içindeki sorunları, öğrenciden beklenti düzeyinin yüksek olması, aşırı koruma, reddetme, ilgisizlik, öğretmeni algılayış biçimleri (Özdemir, 2004) sınıfta istenmeyen davranışlara neden olabilmektedir. Kentleşmenin beraberinde getirdiği aile yapısında meydana gelen olumsuzluklar öğrencilerde; sosyalleşmede gecikmeler, yeterince gizil güçlerini sergileyememe, çabuk heyecanlanma, düşüncelerini ifade edememe, girişim becerilerinden yoksunluk, kaygı yüklü davranışlar gibi birçok soruna neden olmaktadır (Topses, 2000). Boşanmış aile çocuklarında; ruhsal uyumsuzluk, çeşitli davranış bozuklukları ve okul başarısızlığı gibi sorunlar görülebilmektedir. Ayrıca, çalışan ebeveynin çocukla ilgilenmemesi sonucu silik ve çekingen davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Tezcan, 1996).

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara nasıl tepki gösterdikleri önemli bir konudur. Çünkü öğretmenlerin istenmeyen davranışa gösterdikleri tepki biçimleri, öğrencilerin gelecekte nasıl bir birey olacaklarını etkilemektedir. Öğretmen istenmeyen davranışlara bir tepkide bulunurken öncelikle öğrencinin fiziksel ve psikolojik sağlığına dikkat etmeli, özellikle de öğrenme atmosferine zarar vermemelidir. İstenmeyen davranışlara doğru tepki göstermenin sihirli bir yolu, tek bir reçetesi yoktur. Bir çocuk için işe yarayan yöntem diğeri için işe yaramayabilir. Aynı çocuk için farklı zamanlarda farklı yöntemler kullanmak gerekebilir. Bu yüzden öğretmenler farklı yöntemleri bilmelidir (Çelikkol, 2015). Charles (1996) istenmeyen davranışlara nasıl tepki gösterilmesi gerektiğini açıklayan yirmi modelin kavramlarını, analizini, eleştirisini incelemiştir.

İstenmeyen davranışa nasıl tepki gösterileceği ile ilgili farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Evertson, Edmund, Barbara ve Murray (1997) müdahaleleri küçük, orta ve çok geniş olmak üzere üçe ayırmışlardır. Küçük müdahaleler; dudak üzerine bir parmağı koyma, başı sallama, öğrenci ile göz iletişimi kurma, öğrencinin omzuna veya koluna yavaşça dokunma davranışları sözel olmayan davranış grubuna girmektedir. Orta düzeydeki müdahale stratejileri; diğer öğrencilerden uzaklaştırma veya öğrenciyi sınıfta başka bir odaya gönderme; bir ayrıcalık veya arzu edilen bir etkinlikten mahrum bırakma, sürekli

kuralları bozduğunda veya ödevlerini sürekli olarak tamamlamadığında teneffüse çıkmasını, öğle yemeğine gitmesini geciktirme gibi cezalar uygulama, bazı durumlara okulun uyguladığı yaptırımlardan yararlanmayı kapsar. Çok geniş müdahale stratejileri; gerçek terapi modelini kullanma, sorun çözme yöntemin kullanma, arkadaş arabuluculuğundan/ çatışma çözümünden yararlanma, aile ile görüşme, öğrenci ile bireysel olarak anlaşmayı kapsar.

Sınıfta öğretmenin temel görevi öğrencilerin öğrenmelerini sağlamaktır. Ancak bu görevin yapılmasını engelleyen faktörlerden biri öğrencilerin istenmeyen davranışlarıdır. İstenmeyen davranışların en aza indirilmesi öğretmenlerin en önemli becerilerinden biridir. Dolayısı ile istenmeyen davranışlarla ilgili araştırmaların yapılarak bilimsel verilerin ortaya konması, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla ilgili becerilerin geliştirilmesine, dolayısıyla da nitelikli öğrenmelerin gerçekleşmesine katkıda bulunacaktır. Bu araştırmanın amacı, özel ortaokul sınıflarında karşılaşılan istenmeyen davranışlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın amacına yönelik aşağıdaki sorunlara yanıt aranmıştır. Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre;

1. Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar nelerdir?
2. Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların nedenleri nelerdir?
3. Öğretmenler istenmeyen davranışlara hangi tepkileri göstermektedir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışmalarında bir veya birkaç durum (olay, birey veya gruplar) derinlemesine araştırılır (Cohen, Manion ve Morrison, 2005; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışma, özel bir ortaokulda meydana gelen istenmeyen davranışları öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre derinlemesine araştırması bakımından bir durum çalışması olarak nitelendirilebilir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, özel bir ortaokulun iki şubesinde görev yapan toplam 24 öğretmen ve 232 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde, araştırmanın amacına uygun olarak evrenden içinde benzeşik farklı durumlar seçilerek üzerinde çalışılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu araştırmada, farklı branşlardan, farklı cinsiyetlerden ve farklı sınıf düzeylerinde ders veren öğretmenler ile farklı sınıflarda eğitim gören ve farklı cinsiyetlerden oluşan öğrenciler örnekleme alınmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 15'i kadın, 9'u erkektir. Araştırma 5'i matematik, 4'ü Türkçe, 6'sı Sosyal Bilgiler, 3'ü Fen Bilimleri, 2'si İngilizce, 3'ü Beden Eğitimi, 1'i

STEM öğretmenidir. Araştırmaya 106 erkek, 129 kız olmak üzere toplam 235 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin; 92'si 6. Sınıf, 73'ü 7. Sınıf, 70'i 8. Sınıfta olmak üzere toplam 13 şubede eğitim görmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen ve öğrencilere yönelik 3'er sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme formunda sınıfta meydana gelen istenmeyen davranışların neler olduğu, nedenleri ve öğretmenlerin bu davranışlara nasıl tepki gösterdiğine ilişkin sorular yer almıştır. Veriler, öğretmen ve öğrencilerden internet ortamında toplanmıştır. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde Etik Kurulu'nun 01.06.2021 tarih ve 2021/06 toplantısıyla etik kurul raporu alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde temalar, alt temalar ve kodlar belirlenerek tablo haline getirilmiştir. Ayrıca öğretmen ve öğrenci görüşlerinin (kodların) her alt tema altında hangi sıklıkta tekrar ettiği hesaplanarak her alt tema ve kodlamalar frekansla ifade edilmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda dış geçerlik elde edilen bulguların başka durumlara transfer edilebilirliği veya uygunluğu, iç geçerlik ise elde edilen bulguların anlamlı olup olmadığı ve inandırıcılığı ile ilgili görülmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu araştırmada, verilerin iç geçerliğini (inandırıcılık) artırmak için araştırmacı tarafından bulguların bütünlüğü ve tutarlılığına dikkat edilmiştir. Dış geçerliği (transfer edilebilirlik) artırmak için ise görüşme formunun hazırlanması, verilerin toplanması ve analiz süreçleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Ayrıca, aynı konuyu çalışacak diğer araştırmacıların karşılaştırma yapabilmeleri için araştırmanın bulguları temalar, alt temalar ve kodlar şeklinde açıkça sunulmuştur.

Nitel araştırmalarda güvenilirlik araştırma süreçlerinin tutarlılığıyla ilişkilidir. Bu araştırmada, verilerin dış güvenilirliğini (teyit edilebilirliğini) artırmak için araştırmacının araştırmadaki konumu, araştırmada verilerin elde edildiği öğretmenler ve öğrenciler, veri analizinde yararlanılan yöntem ve teknikler ve izlenen süreçlerle ilgili açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır. Araştırmada, verilerin iç güvenilirliğini (tutarlılığını) artırmak için ise önceden tanımlanmış kavramsal bir çerçeveye uygun olarak veri analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma soruları açık ve tam bir şekilde ifade edilmiştir (Miles ve Huberman, 1994).

Ayrıca, görüşmelerden elde edilen verileri iki farklı kodlayıcı ayrı ayrı kodlamalar yapılmış ve kodlayıcılar arası uyum yüzdesi belirlenmiştir. Kodlayıcılar arasında uyum yüzdesi %70 olduğunda yeterli bir güvenilirlik değeri sağlanacağı ifade edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu araştırma için yapılan hesaplamada kodlayıcılar arasındaki

uyum %76 olarak hesaplanmıştır ve bu uyumla kodlamaların yeterli düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

2.6. Araştırmanın Etiği

Ölçme aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu çevrimiçi olarak gönüllü öğretmen ve öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmada katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuştur. Araştırmanın etik kurul izni Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 01.06.2021 tarihli ve 2021/06 toplantısında alınmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde; öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre özel ortaokul sınıflarında karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğuna, nedenlerine ve öğretmenlerin gösterdikleri tepkilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. İstenmeyen davranışların neler olduğunu ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre ortaokul sınıflarında karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğuna ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmen Görüşlerine Göre Sınıfta Karşılaşılan İstenmeyen Davranışlar

Tema	Kodlar	f
Sınıfta istenmeyen davranışlar	Sınıf kurallarına uyamama	5
	Ders dışı işlerle uğraşma (tabletle oynama..)	4
	Konuşma, gürültü	4
	Ders konusu dışında soru sorma	3
	Dikkati derse verememe	3
	Görevden kaçınma	2
	Sözlü atışma	2
	Saygısızca davranma	2
	Diğer (asilik, geç kalma, söz hakkı almadan konuşma, şarkı mırıldanma, yerinde duramama, işbirliğinden kaçınma, yeme içme)	7
	İstenmeyen davranış yok	3

Tablo 1'de görüldüğü gibi öğretmenler sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışları; sınıf kurallarına uyamama, ders dışı işlerle uğraşma, konuşma-gürültü, ders konusu dışında soru sorma, derse dikkati verememe, görevden kaçınma, sözlü atışma, saygısızca davranma ve diğer şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 2. Öğrenci Görüşlerine Göre Sınıflarda Karşılaşılan İstenmeyen Davranışlar

Tema	Kodlar	f
	Gürültü	80
	Gereksiz espri yapma	21
	Dersi kaynatma (ders dışı konuşma)	15
	Bağırma	14
	Argo kelimeler kullanma	8
	Arkadaşıyla dalga geçme	7
	Dersi dinlememe	6
	Öğretmene saygısızlık yapma	5
	Dikkat dağıtıcı sesler çıkarma	4
	Adaletsizlik, ayrımcılık (zeki-tembel, cinsiyet)	4
	Kız arkadaşını rahatsız etme (dokunma, kaba davranma)	4
	Kopya çekme	4
	Laf atma	4
	Garip hareketlerde bulunma	4
	Dışlanma	3
	Yüksek sesle gülme	3
Sınıfta istenmeyen davranışlar	Derste farklı şeylerle uğraşma (resim çizme, tabletle oynama)	3
	Başkasının sözüne karışma	3
	Lavaboya gidip telefon açma	2
	El kaldırmadan söz isteme	2
	Sınıfta dolaşma	2
	İngilizce dersinde çeviriden bakıp diğerlerinin söz hakkını yeme	2
	Diğer (Aşağılayıcı konularda öğrenci üzerinden örnek verme, atışma, arkadaşının çantasına tekme atma, el şakası yapma, derse katılmama, iftira atma, öğretmenin sözünü kesme, sataşma, birbirini şikâyet etme, arkadaşının tabletinin bir şey yaparken kapatma, vurup kaçma, yalan söyleme)	12
	Yok	44

Tablo 2'ye göre öğrenciler sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışları; gürültü, gereksiz espri yapma, dersi kaynatma, bağırma, argo kelime kullanma, arkadaşlarıyla dalga geçme, dersi dinlememe, arkadaşına saygısızlık yapma, dikkat dağıtıcı sesler çıkarma... vb olarak ifade etmişlerdir.

3.2. İstenmeyen davranışların nedenlerine ilişkin bulgular

Tablo 3'te öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların nedenlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmen Görüşlerine Göre İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Bulgular

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
İstenmeyen davranışların nedenleri	Öğrenci kaynaklı	Ergenlik dönemi (ilgi çekme isteği, duygusal karmaşa) özellikleri	5
		Kurallara uymada sorun yaşamaları (öğrencinin kuralları; bilmemesi, uymak istememesi, kural tanımaması)	5
		Başarısızlığı gizleme girişimi	5
		Dikkat çekme isteği	3
		Güç ve güçlü hissetme arzusu (tartışarak, kurallara uymayı redderek)	2
		Diğer (öğrencinin; incinmiş duygularına tepki vermesi, derse karşı önyargılı olması, dikkat bozukluğu, derse yeterince önem vermemesi, arkadaşlarından olumsuz etkilenmesi, konuyu öğrenme ihtiyacı hissetmemesi, derslerden ziyade farklı konulara ilgi duyması, yorgun, aç, hasta olması, okul kültürüne uyum sağlayamaması)	9
		Sıkıcı ders anlatması	4
		Diğer (öğretmenin; istenmeyen davranışlara tepki göstermemesi, Öğrencinin dinleme becerilerini geliştirmemesi, öğretim tarzı)	3
		40 dk. sürenin dikkat için uzun olması	2
	Sistem Kaynaklı	Diğer (derslerin fazla olması, davranış eğitimi eksikliği, karakter eğitimi yetersizliği, öğrencilerin özgürlük, sorumluluk bilincini yeterince geliştirememesi)	5
		Ailenin ilgisizliği	2
	Aile kaynaklı	Diğer (Ailenin yanlış yetiştirme tarzı, ailevi problemler)	2
		Okul kaynaklı	Fiziki ortam (olumsuz oturma düzeni, sıcaklık, gürültü öğrenme deneyimini engelleyen unsurlardır)
	Kantinin, teneffüs bittikten sonra yiyecek satması.		1
Çevre kaynaklı	Çağın getirdiği rahatlık, çevredeki olumsuz modeller	2	

Tablo 3'e göre öğretmenler istenmeyen davranışların nedenlerini; öğrenciden kaynaklanan nedenler (ergenlik döneminin özellikleri, kurallara uymada sorun yaşamaları, başarısızlığı gizleme girişimi, dikkat çekme isteği, güçlü hissetme arzusu), öğretmen kaynaklı nedenler (dersi sıkıcı anlatmaları, istenmeyen davranışlara tepki göstermemesi) ve sistem kaynaklı nedenler (ders süre ve sayılarının fazla olması), aileden kaynaklanan nedenler (ailenin ilgisizliği, yanlış yetiştirme tarzı), okul kaynaklı nedenler (fiziki ortamla ilgili sorunlar), çevre kaynaklı nedenler (çağın getirdiği rahatlık, olumsuz modeller) olarak düşünmektedirler.

Tablo 4. Öğrenci Görüşlerine Göre İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Bulgular

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
İstenmeyen davranışların nedenleri	Öğrenci kaynaklı	İlgi-dikkat çekmeye çalışma	43
		Dersi kaynatmak isteme	10
		Kendini komik göstermek için	7
		Eğlenmek için	6
		Öğretmeni ve arkadaşlarını sinirlendirmek için	6
		Ders işlemek istememe	4
		Dersi önemsememe	4
		Odaklanma sorunu yaşama	4
		Cevabı unutmamak için bekleyememe	3
		Dersi sevmeme	3
		Derse ilgisizlik	2
		Ergenlik	2
		Kıskanma	2
	Sınıfı güldürmek için	2	
	Diğer (haksızlığa uğradıkları için, kişisel sorunları olabilir, şımarık, Umursamazlık, uykuları var, öğretmenleri sevmeme)	7	
	Öğretmen kaynaklı	Sıkıcı ders anlatma	28
		Konuyu anlatamama	2
		Diğer (öğretmen tepki göstermediği için, öğretmen baskısından)	2
	Aileden kaynaklı	Ailenin yanlış yetiştirme tarzı	3
	Arkadaş kaynaklı	Arkadaşından gördüğü kötü davranışa cevap vermek için	1
Bilmiyorum		17	

Tablo 4 incelendiğinde öğrenciler istenmeyen davranışların nedenlerini; öğrenci kaynaklı (ilgi-dikkat çekmeye çalışma, dersi kaynatmak isteme, kendini komik göstermek için, eğlenmek için, öğretmeni ve arkadaşlarını sinirlendirmek için, ders işlemek isteme, dersi önemsememe), öğretmenden kaynaklı (sıkıcı ders anlatma, konuyu anlatamama) aileden kaynaklı (ailenin yanlış yetiştirme tarzı), arkadaşlarından kaynaklı olarak belirtmişlerdir.

3.3. İstenmeyen davranışlara öğretmenlerin tepkilerine ilişkin bulgular

Aşağıda öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre istenmeyen davranışlara öğretmenlerin gösterdikleri tepkiler yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmen Görüşlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Öğretmenlerin Gösterdikleri Tepkiler

	Kodlar	f
	Bireysel görüşme	7
	Dersi eğlenceli hale getirme (film izleme, oyun oynama, deney ve grup çalışmaları)	6
	Sözel uyarı	5
	Sınıf kurallarından yararlanma (kuralların neden gerekli olduğu açıklama, sınıf kuralları baştan net çizgilerle belirleme, kararlılıkla uygulama)	4
	Sorumluluk verme	5
	Görmezden gelme	4
Başvurulan teknikler	Beden dilinden yararlanma (göz teması, sert bir bakış atma)	4
	Yerini değiştirme	3
	Soru sorup derse katılmasını sağlama	2
	Beklenen doğru davranışı ifade etme	2
	Davranışın neden uygun olmadığını açıklama	2
	Dikkat çekme (sesini yükseltme)	2
	Dersi işlemeyi bırakma	2
	Diğer (öğrencinin başarılarını artırmaya çalışma, dersin önemini anlatma, aile ile iletişim kurma, konu anlatırken ismini söyleme, rehber öğretmenden yararlanma, rolleri değiştirme, sınıf öğretmenini bilgilendirme)	7

	Kodlar	f
Başvurulan teknikler	Bireysel görüşme	7
	Dersi eğlenceli hale getirme (film izleme, oyun oynama, deney ve grup çalışmaları)	6
	Sözel uyarı	5
	Sınıf kurallarından yararlanma (kuralların neden gerekli olduğu açıklama, sınıf kuralları baştan net çizgilerle belirleme, kararlılıkla uygulama)	4
	Sorumluluk verme	5
	Görmezden gelme	4
	Beden dilinden yararlanma (göz teması, sert bir bakış atma)	4
	Yerini değiştirme	3
	soru sorup derse katılmasını sağlama	2
	Beklenen doğru davranışı ifade etme	2
	Davranışın neden uygun olmadığını açıklama	2
	Dikkat çekme (sesini yükseltme)	2
	Dersi işlemeyi bırakma	2
	Diğer (öğrencinin başarılarını artırmaya çalışma, dersin önemini anlatma, aile ile iletişim kurma, konu anlatırken ismini söyleme, rehber öğretmenden yararlanma, rolleri değiştirme, sınıf öğretmenini bilgilendirme)	7

Tablo 5'e göre öğretmenler istenmeyen davranışlara; bireysel görüşme, dersi eğlenceli hale getirme, sınıf kurallarından yararlanma, sorumluluk verme, görmezden gelme, beden dilinden yararlanma, yerini değiştirme vb. tepkileri gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Öğrenci Görüşlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Öğretmenlerin Gösterdikleri Tepkiler

Tema	Kodlar	f
Başvurulan teknikler	Kızma	62
	Bağırma	59
	Uyarma (Sessiz olmamızı söyleme (12), Şş deme (2), yapmamalarını söyleme, rica etme)	42
	Masaya vurma (eliyle, cetvelle)	13
	Tehdit etme (disipline göndereceğini söyleme (3), aileyi arayacağını söyleme (3), rezil edeceğini söyleme, idareye göndereceğini söyleme, notla tehdit etme)	13
	Kademeli tepki gösterme (uyarma tekrar yaptığında müdür yardımcısı veya rehber öğretmene gönderme, veliye haber verme (2), ismini not alma; uyarma, tekrar yaptığında kızma)	8
	Tepki göstermeme	8
	Bakışı kullanma (dik dik bakma (4))	7
	Okul yöneticisine gönderme	6
	Cezalandırma (Eğlenceli etkinliği sonlandırıyor (2))	6
	Yerini değiştirme	5
	Dersi eğlenceli hale getirme (video izletme, düzgün akıcı ders anlatır)	5
	Susup bekleme	5
	Sesini yükseltme	3
	Sınıfın dışına çıkartıp bekletme	2
	Mentör öğretmene söyleme	2
	Hakaret etme	2
	Müdürü çağırma	2
	Diğer (Bir şey fırlatma, davranışı sayma, İsmi not alma, neden öyle davrandığını sorma, öğüt verme, sınıfla konuşma, soru sorma, uyuyanı uyandırma)	7

Tablo 6 incelendiğinde öğrenciler istenmeyen davranışlara öğretmenlerin; kızma, bağırma, uyarma, masaya vurma, tehdit etme, kademeli tepki gösterme, bakışı kullanma, okul yöneticisine gönderme, cezalandırma, yerini değiştirme, dersi eğlenceli hale getirme vb. tepkiler gösterdiklerini belirtmişlerdir.

İstenmeyen davranışların üstesinden gelmek için başvurulan teknikler öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre farklılık gösterebilmektedir. Öğretmenler, istenmeyen davranış-

lara tepki olarak öğrencilerin ifade ettikleri kızma, bağırma, tehdit etme, okul yöneticisine gönderme davranışlarını ifade etmemişlerdir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Özel ortaokul sınıflarında; sınıf kurallarına uyamama, ders dışı işlerle uğraşma, ders konusu dışında soru sorma, derse dikkati verememe, görevden kaçınma, öğrencilerin kendi aralarındaki sözlü atışmalar, saygısızca davranışlarda bulunma, gereksiz espri yapma, dersi kaynatma, bağırma, argo kelime kullanma, arkadaşlarıyla dalga geçme, dersi dinlememe, dikkat dağıtıcı sesler çıkarma gibi istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktadır.

Gökyer ve Doğan (2016) devlet ortaokullarında öğretmen ve yönetici görüşlerine göre en çok derse karşı ilgisizlik, konuya dikkatini verememe, dinlememe, öğretmene saygısız davranma, geç gelme gibi istenmeyen davranışlarla öğretmenlerin karşılaştıklarını belirlemiştir. Elban (2009)'a göre derste ders dışı işler yapmak, dersi dinlememek, izin almadan konuşmak, kavga etme en fazla sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar olarak ortaya çıkmıştır. Başka bir araştırmada öğretmen görüşlerine göre öğrencilerde en fazla görülen istenmeyen davranışların; arkadaşlarına hakaret etmek, arkadaşlarıyla alay etmek, arkadaşlarına karşı saygısız davranmak, okulda küfürlü konuşmak, temizlik kurallarına uymamak olarak bulunmuştur (Özdaş, 2013). Bay ve diğerleri (2011)'nin yaptığı araştırmada; sınıflarda en çok arkadaşlarını öğretmene şikâyet etme, başarısızlıklar için mazeretler uydurma, izinsiz konuşma, başkalarının işine karışma, dersi dinlememe davranışlarının ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Görmez (2016) yaptığı araştırmada öğrencilerin sınıf içinde sırasıyla en çok küfürlü/argolu konuşma, derste arkadaşlarına sözlü sataşma, derste sürekli konuşma, derse dikkatini verememe, sınıfta yerinde duramama, derste başka işlerle uğraşma ve arkadaşlarına fiziksel şiddet uygulama istenmeyen davranışları gösterdiklerini belirlemiştir. Diğer bir araştırmada en çok karşılaşılan istenmeyen davranışlar; dersin akışını engelleyen davranışlar, derse ilgi eksikliği, sorumlulukları yapmamadır (Doğan ve diğerleri, 2014).

Öğrencilerin gürültü yapmalarının, derste başka şeylerle ilgilenmelerinin, derse yeteri kadar dikkatini vermemenin nedenleri olarak öğretmenin dersi aynı yöntemle işlemeleri, farklı yöntem araç gereçlere yer vermemeleri dolayısıyla öğrenciyi sınıf içinde aktif hale getirememeleri ile sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlarla baş etmedeki yetersizlikleri gösterilebilir.

İstenmeyen davranışların bir kısmı sınıf kurallarının belirlenmemesinden kaynaklanmaktadır. Öğretmenler, ilk derslerde sınıf kurallarını öğrencilerle belirlemeli, dönem sonuna kadar kararlılıkla uygulamalı ve kurala uyulmadığında öğrencilerin ne ile karşılaşacakları da belirlenmelidir. Sınıf kuralları, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önler.

İstenmeyen davranışların nedenleri; öğrenciden kaynaklanan nedenler (ergenlik döneminin özellikleri, kurallara uymada sorun yaşamaları, başarısızlığı gizleme girişimi,

dikkat çekme isteği, güçlü hissetme arzusu, kendini komik göstermek için, eğlenmek için, öğretmeni ve arkadaşlarını sinirlendirmek için, ders işlemek istememe, dersi önemseme), öğretmen kaynaklı nedenler (dersi sıkıcı anlatmaları, istenmeyen davranışlara tepki göstermemesi, konuyu anlatamama) ve sistem kaynaklı nedenler (ders süre ve sayılarının fazla olması), aileden kaynaklanan nedenler (ailenin ilgisizliği, yanlış yetiştirme tarzı), okul kaynaklı nedenler (fiziki ortamla ilgili sorunlar), çevre kaynaklı nedenler (çağın getirdiği rahatlık, olumsuz örnekler) olarak belirlenmiştir.

Özdaş (2013)'de yaptığı araştırmaya göre istemeyen davranışların nedenleri olarak; okuldan kaynaklanan nedenler (sınıf mevcutlarının kalabalık olması, okul aile işbirliği eksikliği, öğretime ağırlık verilmesi, rehberlik faaliyetlerinin eksikliği, öğretmen kaynaklı (olumsuz öğretmen davranışları), sosyal çevre kaynaklı, aileden kaynaklanan nedenler (ailenin eğitim durumunun düşük olması, kalabalık aileler) eğitim sisteminden kaynaklanan nedenler (olumsuz davranışlar için yaptırımın olmaması, ezberci eğitim), medyayı tespit etmiştir. İstenmeyen davranışların dikkat çeken nedenlerinden biri "sıkılma" olarak belirlenmiştir. Öğretmenin sürekli ders anlatması öğrencilerin zihinlerinin yorulmasına, dikkatlerinin dağılmasına yol açarak istenmeyen davranışlara yönelmelerine neden olabilir Televizyon –ki buna cep telefonları da eklenebilir- çocukların sürekli değişen hareketli uyarıcılara alışmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla okuldaki etkinliklerden öğrenciler sıkılmaktadırlar (Erden, 2008). Aydın (2001)'in yaptığı araştırmada öğrencilerin dersten sıkılma nedenleri; dersi anlayamamaları, öğretmenin durgun anlatması, dersin zor olması, dersin çok uzaması, önceki konuların anlaşılmasında, öğretmenin dersi etkili anlatmaması, sürekli ders işlenmesi olarak belirlenmiştir.

İstenmeyen davranışlara öğretmenlerin; bireysel görüşme, dersi eğlenceli hale getirme, sınıf kurallarından yararlanma, sorumluluk verme, görmezden gelme, beden dilinden yararlanma, kızma, bağırma, uyarma, masaya vurma, tehdit etme, kademeli tepki gösterme, bakışı kullanma, okul yöneticisine gönderme, cezalandırma, yerini değiştirme, dersi eğlenceli hale getirme tepkilerini gösterdikleri saptanmıştır.

Elban (2009) yaptığı araştırmada istenmeyen davranışlarla baş etmede öğretmenler; öğrenci ile konuşmak, öğrencinin dikkatini çekecek şekilde ders işlemek, öğrenciyi yapmaktan hoşlandığı etkinliklerden mahrum bırakmak, aile ile iletişime geçmek yöntemlerini kullanmışlardır. Bay ve diğerleri (2011)'ne göre öğretmenlerin; davranış hakkındaki düşüncesini ifade etmesi, sınıf kuralını hatırlatma, anlamlı yüz ifadesi ve göz teması gibi tepkisel yaklaşıma dayalı davranışlar gösterdikleri tespit edilmiştir. Doğan ve diğerleri (2014)'e göre öğretmenlerin en çok kullandıkları baş etme stratejileri ise sözlü uyarı, ceza verme, görmezden gelme şeklinde sıralanmıştır. Başka bir araştırmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en çok kullandıkları yöntemler; öğrenciyi dersten atma, öğrenciyi tahtada bekletme, teneffüse çıkarmama, öğrencinin sorularına yanıt vermeme, fiziksel ceza verme, sınıfta başarılı bir öğrenci ile kıyaslama, öğrenciye fazla ödev verme, sınıfta yokmuş gibi davranma, söz hakkı vermeme, davranışın yanlış olduğunu anlatma olduğu belirlenmiştir (Alkan, 2007).

İstenmeyen davranışlara tek bir etkili yöntemin olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Davranışın düşük, orta ve üst düzeyde olma durumuna, hangi şartlarda istenmeyen davranışın ortaya çıktığına, öğrencinin özellikleri vb. bakarak öğretmen bir tepki biçimi belirleyebilir. Öğretmenlerin özellikle hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerde istenmeyen davranışlarla ilgili yeterli bir eğitim almaları, onların daha uygun tepkiler göstermelerine yardım edecektir. Yapılacak olan eğitimlerde veya öğretmenlerin bireysel olarak kendilerini geliştirirken istenmeyen davranışlara nasıl tepki gösterileceğine ilişkin geliştirilen modellerden yararlanılması, istenmeyen davranışlara etkili şekilde tepki göstermeye katkıda bulunacaktır.

Sınıfta istenmeyen davranışların neler olduğu, nedenleri ve çözüm önerilerine ilişkin okul, il milli eğitim müdürlükleri ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca ne tür politikalar geliştirileceğine ilişkin araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Ada, Ş. (2003). Sınıf içi olası sorunlara karşı alınabilecek önlemler. Z. Kaya. (Editör). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A yayıncılık, s.198-212'deki makale.
- Akar, İ. (2003). Öğrenci davranışlarını etkileyen etmenler. Z. Kaya. (Editör). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A yayıncılık, s.21-41'deki makale.
- Akçadağ, T. (2015). Sorun davranışların yönetimi. H. Kıran ve K. Çelik. (Editörler). *Etkili Sınıf Yönetimi* Ankara: Anı Yayıncılık, s.255-288'deki makale.
- Aksoy, N. (2000). Sınıf içi disiplin sorunlarını azaltmada izlenebilecek temel yaklaşımlar. *Eğitim Araştırmaları*, 2, 5-9.
- Alkan, H. B. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıca, T. (2005). Sınıf içi disiplin. M. Gürsel, H. Sarı ve B. Dilmaç. (Ed). *Sınıf Yönetimi*. Konya: Eğitim Kitapevi, s.211-238'deki makale.
- Aydın, A. (1998). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Aydın, B. (2001). *İlköğretim okullarında sınıf disiplininin sağlanması*. Yayımlanmamış doktora tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bay, E., Mert, O. ve Ozan, C. (2011). İlköğretim 6-8. sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenleri davranış yönetim stratejileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 49-70.
- Borich, G. D. (1996). *Effective teaching methods*. Columbus, OH: Prentice-Hall.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Charles C. M. (1996). *Building classroom discipline*. New York: Longman.

- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2005). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Çelikkol, Y. Y. (2015). *Pozitif rehberlik*. İstanbul: Nesil yayınları.
- Doğan, S., Uğurlu, C.T., Şöförtakımcı, G., Ay, D. ve Zorlu, H. (2014). Öğretmenlerin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri. *Turkish Studies*, 9(2), 577-602.
- Elban, L. (2009). *İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elma, C. (2014). Sınıf içi istenmeyen davranışlar ve yönetimi. T. Argon ve Ş. S. Nartgün. (Editörler). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Maya Akademi, s.219-250'deki makale.
- Erdem, A. R. (2012). Sınıf disiplini ve kuralları. R. Sarpkaya. (Editör). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı yayıncılık, s.81-114'deki makale.
- Erden, M. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Arkadaş yayınevi.
- Evertson, C., Edmund T. E., Barbara S. C., Murray E.W. (1997). *Classroom management for elementary teacher*. Washington: Allyn & Bacon.
- Gökyer, N., Doğan, B. (2016). İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 93-105.
- Görmez, E. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin sınıf içi istenmeyen davranışlarının incelenmesi*.
- Hartzell, G. N., Petrie, T. (1992). The principal and discipline: working with school structures, teachers, and students. *Clearing House*, 65(6), 376-381.
- Humphreys, T. (1998). *Disiplin nedir? Ne değildir?* (Çev. B. Çelik.). İstanbul: Epsilon.
- İlgar, L. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karip, E. (2003). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage.
- Montague Earl (1987). *Fundamental of secondary classroom instruction*. Ohio: Macmillan.
- Özdemir, İ. E. (2004). Sınıf ortamında istenmeyen davranışlar. Ş.Ş. Erçetin ve Ç. Özdemir. (Editörler). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Asil yayıncılık, s.269-295'deki makale.
- Özdaş, F (2013). *Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Taş, A. (2015). Sınıf yönetimini etkileyen etmenler. H. Kıran ve K. Çelik. (Editörler). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı yayıncılık, 1-21'deki makale.
- Tezcan, M. (1996). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Feryal matbaası.
- Tofur, S., G. Altıntaş. (2019). Yönetiminde disiplin ve disiplin modelleri. M. Koçyiğit (Editör). *Sınıf Yönetimi*. Konya: Eğitim yayınevi, s.81-102'deki makale.
- Topses, G. (2000). Öğrenci davranışlarını etkileyen Psikolojik etmenler ve sorunlar. L. Küçükahmet. (Editör). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel yayınları, s.1-23'deki makale.
- Ünal, S. & Ada, S. (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Matbaası.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. ve Nurullah, A. (2019). Liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarını konu edinen çalışmaların meta sentez yöntemiyle incelenmesi. *İlköğretim Online*, 18(4), 1574-1608.
- Yiğit, B. (2009). Sınıfta disiplin sağlama kuram ve uygulama M. Durdu K. (Edt.), *İlköğretimde Sınıf Yönetimi*. Ankara: Kök yayıncılık, s.110-130'deki makale.

Ek 1: Etik Kurul Kararı

**Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu**

Doç. Dr. Bahri AYDIN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Sayın Doç. Dr. Bahri AYDIN,

“ÖZEL ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA KARŞILAŞILAN İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR” adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2021/205) kurulumuzun 01.06.2021 tarihli ve 2021/06 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Prof. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DURAKOĞLU (Üye)

Av. Zuhâl Demirci (Üye)